

Медичний «Оскар»: в Україні обрано кращих медиків

З 2017 р. в Україні запроваджується громадська відзнака «Орден Святого Пантелеймона». Її ініціатор — Громадська організація «Українська ліга розвитку паліативної та hospісної допомоги», вона підтримується Національною академією медичних наук України та Комітетом Верховної Ради України з питань охорони здоров'я, а також главами трьох християнських церков в Україні. Отже, 9 серпня 2017 р., у день Святого Пантелеймона, кращі медики отримали свого «Оскара».

Із самого початку необхідно зауважити, що процес вибору переможців складався з декількох етапів: спочатку регіональним експертним радам медичні колективи та громадські організації пропонували кандидатури, з них — Національна експертна комісія визначила 20 номінантів, а вже з них Поважна рада мала обрати 5 переможців. Слід зазначити, що до Поважної ради входять Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет, Блаженніший Святослав (Шевчук), перший Президент України Леонід Кравчук, народна артистка УРСР, народна артистка СРСР, Герой України Ада Роговцева, президент Національної академії медичних наук Віталій Цимбалюк та інші відомі українці. До речі, щороку нагорода планувалася присуджуватися у 5 номінаціях: Кращий лікар, Кращий медик, Новатор охорони здоров'я, Міжнародне співробітництво, Служіння суспільству. Але то ж планувалося. Усього на відзнаку цього року подано 160 пропозицій, з них обрано 66 кандидатів, а з них — 21 номінант. Орден планувалося вручити п'ятьом переможцям. Знову планувалося, але у процесі дещо змінилося. Отже, про все по порядку.

День нагородження виявився дуже насиченим на події, адже спочатку у Софії Київській відбулося Богослужіння, на якому мали бути присутні усі номінанти, а після цього — брифінг за участю деяких представників Поважної ради і номінантів, який розпочався зі слів члена Поважної ради, Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета. За його словами, мета заходу полягає перш за все у стимулюванні вітчизняної медицини задля подальшого її покращення, а особли-

во — у стимулюванні лікарів та інших медичних працівників, адже саме від них насамперед залежить здоров'я наших співвітчизників. Тому, на думку Святійшого Патріарха Філарета, по-перше, лікарів треба шанувати за їх дуже тяжкий труд, а по-друге, самі лікарі мають ставати все більш професійними. На переконання Патріарха, медицина йде семимильними кроками вперед, але і хвороби не відстають, тому медики вкрай потрібні нашому суспільству, і за них також молились у Соборі Святої Софії, щоб Господь допомагав їм у професійному служінні на благо українського народу, а ця ідея, яка полягає у нагородженні кращих медичних працівників, повинна мати розвиток і також стати благом для людей.

Далі слово було надане члену Поважної ради, першому Президенту України Леоніду Кравчуку, який зазначив, що напередодні великого національного свята — 26-ї річниці Незалежності України — він пригадує багато чого, що відбувалося вперше, і сьогоднішня подія — це нова історична сторінка у нашому подальшому русі до зміцнення незалежності України. Наразі започатковано, без усялякого перебільшення, нове свято, а та велика справа, якою займаються

лікарі, зможе допомогти нашій нації стати сильнішою, дотепнішою, розумнішою, і, на переконання спікера, сьогодні — тільки початок цієї великої пригоди.

Наступним мав змогу висловитися голова Поважної ради, міністр охорони здоров'я України (2007–2010), заслужений лікар України, голова Президії Правління Громадської організації «Українська ліга розвитку паліативної та hospісної допомоги», доктор медичних наук Василь Князевич. За його словами, у цей день відбувається велика подія, всі християнські церкви моляться за мир, здоров'я українців і лікарів, а також тих, хто сьогодні буде нагороджений. Разом

з одностудцями, насправді поважними людьми, розпочато процес, який взагалі має помянути відношення до відзнак, нагород, моральних і духовних принципів. На переконання спікера, ми ще хворі як суспільство, тому перш за все потрібне оздоровлення не лише медицини, а й усієї нашої української громадськості. У цей день поважними людьми відкриватимуться конверти, в яких будуть імена кращих із найкращих медиків, які в подальшому служитимуть прикладом для інших людей і творитимуть добро.

У продовження брифінгу до слова був запрошений член Поважної ради, президент Національної академії медичних наук України, позовний кавалер ордена «За заслуги», заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор Віталій Цимбалюк. Приєднуючись до думки, що це є дійсно історичний день, коли у незалежній державі, яка тільки розвивається, створюються власні нагороди, які багато років будуть одними з найкращих для медичної еліти,

президент Національної академії медичних наук України відзначив значний внесок В. Князевича у розвиток цього напрямку і зауважив, що ця відзнака свого часу була виключно галузевою у Міністерстві охорони здоров'я України, а з цього року вона стає загальнонаціональною. І це є дійсно медичний «Оскар» для медиків нашої країни, причому не тільки медичних працівників, а й для тих, хто розвиває медичну науку, саме тому Національна академія медичних наук України бере активну участь у цьому проєкті, і, за словами В. Цимбалюка, є сподівання, що з наступного року буде започаткована ще одна номінація для науковців, які дійсно працюють на розвиток нашої держави.

Далі до слова приєднався член Поважної ради, нагороджений «Хрестом Пантелеймона Цілителя», заслужений лікар України, лауреат Державної премії України, завідувач кафедри дитячої неврології та медико-соціальної реабілітації Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика, директор ДЗ «Український медичний центр реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи Міністерства охорони здоров'я України» Володимир

Мартинюк. Спікер наголосив на тому, що за роки нашої неза-

лежності у засобах масової інформації чомусь зустрічається більше негативу про нашу медицину, що насправді не відображає об'єктивного стану цього середовища. Тисячі медиків рятують життя тисячам наших співвітчизників, проводять унікальні операції, і цей факт не можна замовчувати, до того ж, медицина в Україні на сьогодні має найнижчі показники рівня заробітної плати серед усіх соціальних напрямків. Тому група ентузіастів підтримує все те, що наразі робить В. Князевич і Поважна рада, і вважає, що сьогодні вкрай необхідно сказати добре слово про медицину в Україні, а також дати надію людям молодого віку, які тільки-но приходять у цю професію, побачити світло у кінці тунелю та отримати повагу і пошану від українського народу. На переконання спікера, ця нагорода має відмінність від інших, яка полягає в тому, що номінанти обираються усією медичною громадою в усіх регіонах України, а сама процедура проходить відповідні комісії, регіональні ради, Національну експертну комісію, Поважну раду, і саме тому нагороду отримують лише найкращі.

У продовження заходу слово було надано одному з номінантів, керівникові Регіонального центру кардіохірургії на базі Одеської обласної клінічної лікарні, завідувачеві кафедри внутрішньої медицини № 1 з курсом серцево-судинної патології Одеського національного медичного університету, доктору медичних наук, професору Юрію Карпенку. Висловлюючи сподівання на те, що саме він отримає Орден Святого Пантелеймона, спікер зазначив, що

взагалі ця подія додатково стимулюватиме усіх номінантів на позитивні зміни, а завдяки суспільству є можливість рухати українську медицину вперед.

Далі слово було надано іншому номінанту, фельдшеру пункту екстреної медичної допомоги з села Чижиків Пустомитівського району Львівської області Мирославі Савчак, яка зазначила, що неважливо, яким буде рішення, і чи здобуде вона нагороду, адже на її думку, вітчизняна медицина вже є сильною, у чому вона переконала, будучи не тільки фельдшером швидкої допомоги, а й бійцем 1-ї Медичної роти Національної гвардії України. За її сло-

вами, наші медики у надзвичайних умовах рятують життя людей, причому іноді в таких ситуаціях, що потім дивуються самі собі, навіть, коли працюють одними руками, залишається надія тільки на вищі сили.

Наступним етапом стала урочиста церемонія нагородження переможців у Національній філармонії України за участю близько 600 медичних працівників та інших велимишановних учасників, у присутності яких на сцені було відкрито конверти, і вся країна почула імена тих, дійсно з великої літери Людей, кого у 2017 р. не тільки Поважна рада, а й уся країна обрали найкращими. І розпочав цю частину події голова Поважної ради В. Князевич, який зазначив, що ця відзнака — Орден Святого Пантелеймона — перейшла на зовсім новий, вищий рівень, а всі номінанти по суті вже є переможцями, і наша країна має ними пишатися.

Далі були представлені усі члени Поважної ради:

- Предстоятель Української православної церкви Київського патріархату, Святейший Патріарх Київський і всієї Руси-України **Філарет**.
- Перший Президент України **Леонід Кравчук**.
- Глава Української греко-католицької церкви, Блаженніший Святослав (Шевчук).
- Предстоятель Української автокефальної православної церкви, Блаженніший Митрополит Київський та всієї України **Макарій**.
- Голова Синодального відділу з питань охорони здоров'я та пастырської опіки Української Православної Церкви, Архієпископ Львівський і Галицький **Філарет**.

- Старший єпископ Церкви християн віри євангельської України **Михайло Паночко**.
- Академік Національної академії медичних наук України, засновник Всеукраїнського лікарського товариства, заслужений діяч науки і техніки України, доктор медичних наук, професор **Любомир Пиріг**.
- Президент Національної академії медичних наук України **Віталій Цимбалюк**.
- Голова Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я **Ольга Богомолець**.
- Президент Національної академії педагогічних наук України, академік Національної академії наук України, доктор філософських наук, професор **Василь Кремень**.
- Ректор Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка, академік Національної академії наук України, доктор філософських наук, професор **Леонід Губернський**.
- Надзвичайний і Повноважний Посол України (1996), міністр закордонних справ України (2007–2009) **Володимир Огризко**.
- Директор Інституту української мови Національної академії наук України, доктор філологічних наук, професор **Павло Гриценко**.
- Генеральний директор ПАТ «Фармак», автор 120 наукових праць (серед них одна монографія), 100 патентів України, кандидат економічних наук **Філя Жабрівська**.
- Українська акторка театру та кіно, народна артистка УРСР, народна артистка СРСР, Герой України **Ада Роговцева**.
- Член Академії наук вищої освіти України, нагороджена «Хрестом Пантелеймона Цілителя», лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, доктор медичних наук, професор **Ніна Гойда**.
- Заслужений лікар України, нагороджений «Хрестом Пантелеймона Цілителя», лауреат Державної премії України, директор ДЗ «Український медичний центр реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи Міністерства охорони здоров'я України» **Володимир Мартинюк**.
- Голова Поважної ради, міністр охорони здоров'я України (2007–2010), заслужений лікар України, голова правління Громадської організації «Українська ліга розвитку паліативної та хоспісної допомоги», доктор медичних наук **Василь Князевич**.

Отже, першою стала номінація «Кращий лікар». Претендент на нагороду має володіти високими професійними та моральними якостями, мати видатні виключні особисті заслуги у сфері охорони здоров'я та практичний досвід роботи лікарем. Медицина та служіння пацієнтам мають бути справою життя претендента. Критерії, яким має відповідати номінант нагороду «Кращий лікар»:

1. Духовність та порядність: виявляє у житті найвищі людські якості, творить добро для себе та людей і живе щасливо; керується у повсякденному житті усталеними етичними нормами (чесність, моральні правила суспільної та професійної спільноти); дієво формує повагу та довіру до себе; повсякчас виконує свої обіцянки і зобов'язання.

2. Гуманізм і милосердя: відзначається високим рівнем гуманізму та милосердя, що виражається в готовності допомогти кожному, хто цього потребує, розумінні почуттів і думок іншої людини, наданні моральної та/чи духовної підтримки її прагненням і готовності сприяти їх здійсненню.

3. Професіоналізм: володіє на високому рівні фаховими знаннями та навичками відповідно до займаної посади та сфери діяльності. Глибоко розуміє, аналізує питання професійної діяльності та вміє ефективно управляти фаховими процесами.

4. Проактивність та ініціативність: позитивно мислить, розробляє та підтримує введення нових і вдосконалених методів, алгоритмів або технологій; розглядає будь-які процеси та робочі ситуації з точки зору можливості їх вдосконалення; знаходить нові способи вирішення професійних завдань.

5. Практичний досвід: має досвід роботи у сфері охорони здоров'я на посаді лікаря будь-якої спеціальності в будь-якому державному, комунальному чи приватному лікувально-профілактичному закладі.

6. **Досягнення:** демонструє видатні заслуги у сфері своєї діяльності та сфері охорони суспільного здоров'я загалом, а також застосовує нетрадиційні та високоефективні підходи для досягнення результату; володіє високим коефіцієнтом корисної дії, привносить неоціненний особистий внесок у розвиток суспільства.

7. **Рекомендації:** користується повагою серед своїх колег та пацієнтів, яким надає допомогу, рекомендований до нагороди адміністрацією лікувально-профілактичного закладу, в якому працює, та/чи асоціацією лікарів відповідної спеціальності, та/чи пацієнтською організацією, та/чи громадою тощо.

8. **Відданість справі:** демонструє високі професійні якості, які втілює в щоденній роботі з пацієнтами, надаючи висококваліфіковану медичну допомогу людям, спрямовує весь свій досвід і знання на повернення пацієнтів до повноцінного життя, володіє позитивним мисленням та ставленням до життя.

9. **Професійний і особистий саморозвиток:** відкритий новим знанням і досвіду, і це для нього є важливою цінністю, правильно оцінює свої сильні та слабкі сторони, постійно розвиває свої професійні, ділові й особисті якості, бере участь у конференціях, наукових семінарах, науково-практичних конференціях; підтверджує отриману кваліфікаційну категорію.

Першим номінантом став військовий лікар, завідувач кафедри загальної хірургії та військової медицини Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор **Михайло Каштальян**, який народився у Білорусі, навчався в Росії, а рятує українських воїнів — в Україні, у Військово-медичному клінічному центрі Південного регіону, Одеса.

Чи може одна людина щось змінити? Виявляється, що може. Надточні маммографи, апарати УЗД останнього покоління, кольпоскопи та багато іншого надсучасного обладнання встановлені у Львівському державному онкологічно-регіональному лікувально-діагностичному центрі за кошти Світового банку. Адже саме цей заклад охорони здоров'я першим в Україні виграв гранш у розмірі 10 млн дол. США на реалізацію своєї програми «Онкопревенція та апровадження сучасних протипухлинних технологій», яка є частиною проекту «Поліпшення охорони здоров'я на службі людей», метою якої є запровадження сучасної інфраструктури ранньої діагностики та запобігання онкології серед жінок, поліпшення якості діагностики та підвищення стандартів лікування. Отже, наступний номінант — головний лікар вищезазначеного закладу охорони здоров'я, заслужений лікар України, онкохірург вищої категорії **Ігор Ковальчук**.

Третього номінанта в Івано-Франківську називають місцевим «Кулібінін». Людина, до якої привозять найважчих пацієнтів, людина, яка понад 30 років тому з нуля створила відділення кістково-гнійної інфекції і 28 років незмінно ним керувала, людина, учні якої захистили кандидатські та докторські дисертації, а самого лікаря завжди цікавила практика, людина, яка у разі неможливості використання наявного обладнання винаходить своє власне, і, зрештою, людина, яка не втомлюється вкотре не погоджуватися з ампутацією і втілювати в життя надію на одужання, а також на здорове і повноцінне існування пацієнта. Усе це — лікар-травматолог відділення кістково-гнійної інфекції Івано-Франківської обласної клінічної лікарні **Степан Лабенський**.

Останнього номінанта без сумніву знає вся країна, адже, навіть понад усіма посадами і званнями, перш за все, він — Лікар. Він першим в Україні пересадив донорське серце, а потім — штучне. Саме він створив Інститут серця. Але поза цими, знаковими для всієї медицини подіями, були тисячі епізодів, відомих

лише окремим серцям. За всі роки хірургічної практики — понад 10 тис. операцій. 10 тисяч... Таке собі уявне містечко в Україні, в якому руки хардіохірурга торкнулися, а інколи і перезапустили серця кожного з його жителів. І якщо раніше летальність у кардіохірургічній практиці була знижена з 15 до 10%, і це було добре, тепер Лікар веде боротьбу за зниження з 1 до 0,9%, адже це — декілька сотень людських життів на рік. Останній номінант — генеральний директор Інституту серця Міністерства охорони здоров'я України, член-кореспондент Національної академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор **Борис Тодуров**.

Для нагородження кращих лікарів України були запрошені члени Поважної ради Святійший Патріарх Філарет і Павло Гриценко. За словами Патріарха, у цей день розпочато визначну акцію — нагородження кращих працівників медицини Орденом Святого великомученика і цілителя Пантелеймона. На переконання Святійшого Патріарха Філарета, у цьому ордені поєднуються як професіоналізм, бо Пантелеймон був лікарем, так і віра, причому така віра, яка привела його до священних мук, саме така віра, яка руками лікаря інколи повертає до життя тих, хто приречений на смерть. Усі номінанти отримали особливі прослави, проте Орден Святого Пантелеймона отримав тільки один претендент у кожній номінації. Отже, відловити до положення про відзнаку за професіоналізм і милосердя та на підставі результатів таємного голосування Поважна рада у 2017 р. ухвалила: надати звання «Кращий лікар» та нагородити Орденом Святого Пантелеймона **Михайла Каштальяна**.

Дякуючи за таку почесну нагороду, лауреат зауважив, що ця відзнака — не лише його особиста заслуга, а насправді, це — цілісний колективний труд його підлеглих і керівників. Завершуючи нагородження лауреата першої номінації, П. Гриценко додав, що коли говорять про те, що в Україні немає національної ідеї — це неправда, адже ми сьогодні це раз переконалися, що служити народу, як служать наші лікарі — це найвище покликання і найкраща самореалізація. Коли говорять про те, що у нас немає авангарду, який може вести за собою — це друга неправда. Ось авангард — наші лікарі, які відданістю своїй справі піднімають український народ, еднають його і всю країну. І не вірте тим, каже П. Гриценко, хто пророкує темні дні для нашої держави, адже якщо ми маємо таких лікарів, таких відданих Україні людей — Україна процвітатиме.

Наступною стала номінація «Кращий медик», а критерії, яким мають відповідати номінанти, подібні до попередніх, адже Кращий медик — нагорода для беззмінних помічників лікарів, їх самовідданих колег, без яких досягнути успіхів у лікуванні пацієнтів майже неможливо, і просто професіоналів своєї справи — медичних сестер та фельдшерів. Перша номінантка майже 40 років працює на одному місці і стверджує, що кожного разу не пошкодувала, що пов'язала своє життя зі швидкою допомогою. Жінка, яка ще у 19 років прийняла перші пологи, професіонал, яка, за словами її колег, розправила крила не одному поколінню медичних працівників закладу, керівник, у якій у усьому має бути порядок, а правила є непорушними, і ніяких компромісів чи поступок. «Театр починається з вішалки, отак і з комплектації починається швидка допомога, а тут у нас — абсолютний порядок», — каже старший фельдшер Тернопільського центру екстреної допомоги та медицини катастроф **Ольга Кушнір**.

Наступна номінантка так само вже декілька десятиліть не зраджує вибраній професії, а її перші пацієнти сьогодні приводять до неї вже своїх онуків. У наш швидкоплинний час у це навіть важко повірити, але в цій професії **Валентина Михальчук** 52 роки, 40 з них — головна медсестра у Запорізькій обласній клінічній дитячій лікарні. За безліч років у професії друга номінантка склала для себе портрет ідеальної медичної сестри, говорить, що найперше — це вміння розуміти чуже горе, потім — професійність. На її думку, не менш важливим у її професії є відсутність страху залишитись один на один із хворими дітьми. Сьогодні під її керівництвом працює близько 350 медичних сестер усієї лікарні, причому плинність кадрів — це не про них.

Її часто запитують, чому вона не намагалася змінити місце роботи. Адже працювати у променево-всвіддільній онкологічній лікарні вкрай непросто. І вона давно знайшла відповідь на це запитання. Працюючи багато років у Краматорському онкологічному диспансері, вона просто любить свою роботу і квіти. Коли в місто прийшла війна і медперсонал вивозив свої родини, вона вирішила не їхати, бо хто ж тоді залишиться з пацієнтами? У променево-всвіддільній — одні з найтяжчих хворих, зболені, налякані й часто пригнічені люди, і для кожного з них необхідно знайти добре слово, а їй — ще й навчити цьому кожну медсестру. Тож перед нами — старша медична сестра променевого відділення Краматорського онкологічного диспансеру **Валентина Новікова**.

Доповнити це прекрасне тріо жіноцтва була запрошена наступна номінантка. Їм'я **Мирослави Савчак** було відоме майже кожному її землякові. А стало ще відомішим після 18 лютого 2014 р., коли її чоловіка було тяжко поранено на Майдані, але ця біда тільки підсилила її впевненість, що в разі, коли виникає загроза здоров'ю чи життю людини, — медики повинні бути поруч. До певних подій у нашій державі у житті цієї жінки багато чого було іншого — інші думки, інші молитви, навіть сни були іншими. Дехто з односельців не розуміє пані М. Савчак і досі, адже у неї четверо дітей, велике господарство, недобудований дім, а вона взяла і поїхала в АТО... А там місяць відлуксти розтягнувся на півроку. Рік тому вона повернулася до мирного життя. Мирного. Але неспокійного. Адже пункт екстреної медичної допомоги, де вона працює, обслуговує 21 село. Вдень і вночі, тільки-но пролунає давінок, незламна жінка з фельдшерською сумкою в руках поспішає на виклик, і вже за мить колеса старенької автівки класу А крутяться з усіх сил у тому напрямку, де чекають на допомогу.

Наразі в Україні працюють близько 300 тис. медичних сестер і фельдшерів, поміж яких обрано четверо найкращих, імена яких вже знає вся країна. Для нагородження цих неперевершених жінок на сцену були запрошені члени Поважної ради В. Кремень і Н. Гойда. Президент Національної академії педагогічних наук України зазначив, що, на його погляд, є дві святі професії: медик, який опікується здоров'ям людини, і вчитель, який опікується інтелектуальним, духовним і моральним її розвитком. Важко уявити, що людина може почуватися сповна щасливою, якщо вона нездорова, тож те, що роблять медики, зберігаючи і подовжуючи життя багатьох людей, заслуговує виключно найвищої оцінки. На переконання спікера, акція, яка відбувається цього дня, крім іншого, має спонукати до підвищення авторитету медицини та медиків в Україні, а також до пошани і поваги лікарів України, адже нам дійсно є хим і чим пишатися. «Нація повинна вірити в себе і в майбутнє, нація обов'язково перемаже», — резюмував В. Кремень.

За словами Н. Гойди, вона пам'ятає момент становлення голови Поважної ради В. Князевича на посаду міністра охорони здоров'я України, а також ті завдання, які він перед собою поставив і майже виконав. Але одне з них, яке він продовжує виконувати, навіть не будучи міністром, — це відновлення поваги і пошани до медиків, і ця акція, яка нині започаткована, якраз є тими важливими кроками до здійснення цієї мрії. Тож мрія ще однієї людини здійснилася, адже Поважна рада у 2017 р. ухвалила: надати звання «Кращий медик» і нагородити Орденом Святого Пантелеймона **Мирославу Савчак**.

Претендент на нагороду в номінації «Новатор охорони здоров'я» повинен володіти високими професійними та моральними якостями та мати видатні виключні особисті заслуги у науковій сфері галузі охорони здоров'я, відзначитися новітніми науковими досягненнями в царині охорони здоров'я, спрямованими на підтримку та охорону суспільного здоров'я. Без краплини сумніву, наступні номінанти цілком і повністю відповідають поданим критеріям.

Ця жінка не розробила нових методів лікування, але вона однією з перших заявила усій країні про те, що зазвичай люди звикли не помічати: у нас є палативні хворі й ми повинні їм допомагати. Тож у старому будинку, якому вже понад сто років і в якому колись жив католицький священник, сьогодні — хоспіс, де знаходять притулок ті люди, чий життя добігає кінця. «Це буди-

нок — де живуть, а не доживають», — каже наша номінантка. Івано-Франківський центр паліативної допомоги — один із перших в Україні, йому вже понад 20 років. Ще тоді, у далекому 1997 р., Людмила Андрійшин, яка нині — завідувач виїзного консультативного відділення Івано-Франківського обласного клінічного центру паліативної допомоги, була дев'ятою, кому запропонували очолити цей центр. Усі відмовилися, вона — погодилася. Згодом здобула другу психологічну освіту, вирішила купу господарських питань від ліфта і до каналізації, а ще освоїла, на її думку, найголовніше у цій справі — долати грантні стіни непорозуміння. Сьогодні у хоспісі можуть перебувати 30 пацієнтів, але потребують допомоги набагато більше людей. Саме тому пані Л. Андрійшин створила виїзну службу, а також подорожує з лекціями і тренінгами по всій Україні та вкотре переконує — кожна людина має право на гідне життя до останньої хвилини.

«Я закохався у цю патологію і вирішив присвятити їй все життя», — декому дивно чути, але ж в Одесі все можливо. Історія лікаря, якого не всі розуміють, але до якого всі їдуть лікуватися. Порушення ритму серця не піддаються ані скальпелю, ані медикаментам, але за допомогою комп'ютерних технологій кардіохірург може зазирнути у будь-які ділянки серця, відсканувати, знайти місце збою і поновити серцевий ритм. Без болю, без розтину, часто — навіть без наркозу — 3–4 операції щодня, близько 600 на рік, і зараз в одеську клініку їдуть з усіх куточків України, причому вже не тільки з аритміями, а й з інфарктами міокарда, адже ця людина першою навчилася пересаджувати стовбурові клітини в уражені ділянки серця. Лікар зберігає тривимірне зображення серця кожного зі своїх пацієнтів, хто знає, може так років за 10 захочеться зробити виставку? Такий собі медичний сюрреалізм. Якщо, звичайно, буде час. Другий номінант — **Юрій Карпенко**, керівник Регіонального центру кардіохірургії на базі Одеської обласної клінічної лікарні.

Наступний герой має доволі рідкісну спеціальність, і до нього потрапляють хворі з найскладнішими опіками, тож такому фахівцеві необхідно мати великий запас співчуття. Авіація чи медицина? Третій номінант вагався, але вибрав останнє, а потім ачив хірургію не за підручниками, а в операційній, причому роками. Вже близько 30 років він працює у Дніпропетровському центрі термічної травми, незважаючи на те що у складні 1990-ті багато хто з колеґ пішов із професії. Але він не зміг. Цей центр майже щодня приймає поранених на Сході України, найважчих оперує сам номінант, причому рятує не тільки від смерті, а й від інвалідності. Унікальні операції можна робити тільки командою, і вона у нього є, хоча частина учнів і роз'їхалася по всьому світу. Мова йде про унікального лікаря-хірурга, пластичного хірурга, комбустіолога, керівника Дніпропетровського центру термічної травми і пластичної хірургії, професора **Сергія Слісаренка**.

«Лікар має бути милосердним, без цього — ніяк», — саме такі слова каже наступний номінант, який є військовим лікарем. І саме це він підтвердив не раз. У 2014 р. газети писали: «Вінницький хірург прооперував сепаратиста», і це знову про нього, а також про ту клятву, яку він не порушив. Слов'янськ, Сватове, його мобільний госпіталь олінявся у найгарячіших точках, а оперувати інколи доводилося навіть в автоперев'язувальній. Проте запам'яталися не труднощі, а пацієнти. В останніх ротациях у зоні АТО наш герой виконував обов'язки судинного хірурга, адже він — один із найкращих українських флебологів. За його розробками — сотні унікальних операцій, а у військово-медичному центрі саме він першим почав застосовувати ендovasкулярні технології. Останній номінант — керівник Клініки планової та ендovasкулярної хірургії Військово-медичного центру Центрального регіону **Руслан Стащук**.

І знову на сцені 4 переможці, 4 лікарі, новачці яких змінили і змінюватимуть далі нашу медицину. Цього разу для нагородження переможців були запрошені В. Цимбалюк і Протоієрей Віталій. Традиційно перед врученням В. Цимбалюк був запрошений до слова, і, звертаючись до присутніх, Президент Національної академії медичних наук України зауважив, що цього дня відбувається дійсно надзвичайно велика подія, і він має високу честь привітати новаторів, тих людей, які не лише професійно працюють, проявляючи неабияке милосердя, а й роблять щось нове. Зі свого боку, Протоієрей Віталій додав, що не випадково до членів Поважної ради увійшли всі глави традиційних церков

нашої держави, і це доволі символічно, адже всі номінанти лікують тіла, а багато церков і духовенство опікують душами людськими нашого народу. Не випробовуючи терпіння аудиторії, а особливо номінантів, В. Цимбалюк оголосив, що цього року лауреатом номінації «Новатор охорони здоров'я» і володарем Ордена Святого Пантелеймона став **Сергій Слісаренко**. Щиро дякуючи своєму колективу, тим медсестрам і медичному персоналу, за допомогою яких працюють лікарі, лауреат окремо подякував Поважній комісії за можливість хоча б наблизитися до лав таких без перебільшення великих володарів Ордена Святого Пантелеймона, як Микола Амосов, Олександр Шалімов та ін.

Наступним етапом стало нагородження переможців у номінації «Міжнародне співробітництво у галузі охорони здоров'я». Претендент на нагороду у цій номінації має володіти високими професійними та моральними якостями і мати видатні виключні особисті заслуги у сфері охорони здоров'я. До розгляду приймаються претенденти з різних країн світу, які отримали цінний досвід, запровадили нову технологію чи інший проект, спрямований на збереження та укріплення здоров'я людей в Україні, а також громадяни України, які запровадили подібний проект в інших країнах світу. Міжнародна співпраця першого номінанта відкрила для України зовсім новий напрямок — соціальну педіатрію. Одеса була першим містом в Україні, де у 90-х роках ХХ ст. у малюка виявили ВІЛ. На той час ще малозрозумілим було слово «грант», але тодішній проректор Одеського медичного університету знайшов міжнародних партнерів, і науковці почали займатися проблемами дитячого ВІЛ, а насамперед, як запобігти передачі інфекції від матері до дитини. Перший номінант — член-кореспондент Національної академії медичних наук України, проректор з науково-педагогічної роботи Одеського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор **Микола Дряєв**.

У 1993 р. Всесвітня організація охорони здоров'я розпочинає масштабний проект «Сім'я і діти». Він охоплює 8 тис. родин у усієї України, а його координатором стала наступна номінантка. Проект тривав понад 5 років, його результатом стало створення в Україні мережі перинатальних центрів, і їхню структуру та завдання у своїй докторській прописала саме нинішня проректор з міжнародних зв'язків та науково-педагогічної роботи з іноземними громадянами, заслужений працівник

охорони здоров'я України, доктор медичних наук, професор **Олеся Гульчій**. Завдяки роботі зазначених центрів суттєво знизилася материнська і дитяча смертність в Україні, а сьогодні наша героїня цікавиться медичною дипломатією, коли зусиль однієї країни недостатньо, аби рятувати людські життя.

Чи можна поєднувати наукову й адміністративну роботу? Очевидно, можна, якщо знати всі закони руху. Місто знаменитих фонтанів, парків і студентів — це, звичайно ж, Вінниця. Тільки у Вінницькому національному медичному університеті імені М.І. Пирогова щороку навчаються понад 2 тис. іноземних студентів, хоча приїхали вони туди не за фонтанами, а за дипломами медиків. Ці цифри почали зростати відтоді, як у 2000 р. в університеті створили міжнародний відділ, а очолити його доручили нинішньому завідувачеві міжнародним відділом університету, доктору медичних наук, професору **Михайлу Йолтухівському**. Міжнародний відділ не збавляє темпів круглий рік, а найближчим часом збирається відкрити програму кредитної мобільності, аби студенти мали змогу вчитися за обміном, і навіть замахнулися на відкриття спільного університету. В якій саме країні — поки що таємниця, але ненадовго.

Одного разу, приїхавши в Україну, наступний номінант зрозумів — тут потрібна його допомога. І саме допомога українським дітям стала справою його життя. У 1990-х роках Україна підписала угоду про співпрацю з Урядом Баварії (Німеччина), і директор Мюнхенського дитячого центру **Хубертус фон Фосс** разом з нашими неврологами почав створювати в Україні дитячі реабілітаційні центри. Взагалі співпраця професора фон Фосса з Україною триває вже понад 25 років, за цей час відкрито 100 реабілітаційних центрів по всій Україні, а допомогу в них отримали понад 50 тис. дітей. Хубертус фон Фосс також допомагав дітям у токсикологічних відділеннях, закуповував обладнання для «Охматдиту», організовував навчання наших лікарів в Німеччині.

І знову ми бачимо четвірку достойних людей, які ще до безвізового режиму зробили дуже багато, аби кордонів у медицині не було. Для нагородження на сцену був запрошений В. Огризко, який зауважив, що деякий час тому ми всі активно раділи, що українці мають змогу їздити без віз до Європи, хоча ще лишаються візові питання зі Сполученими Штатами Америки, Канадою та багатьма іншими країнами. Але ж паралель-

но існує багато істот, у тому числі бактерії та інші, які не мають перехід у подоланні кордонів. Тож будь-яка країна, якою би вона не була, самотужки насправді нічого не може зробити. Усім нам необхідно об'єднуватися, інакше ми не зможемо протистояти спільним проблемам. Для нагородження також був запрошений В. Мартинюк, який зазначив, що наша українська медицина — не найкраща у світі, наші діти помирають частіше, ніж у цивілізованих країнах, на жаль, середня тривалість життя наших людей порівняно нижча. Ми не спроможні зробити простих речей, на думку спікера, і, на жаль, ми навіть не можемо вибрати достойних людей, які очолять Міністерство охорони здоров'я України. І при цьому — у нас найнижча заробітна плата серед усіх медиків Європи. Тому зараз ми потребуємо допомоги від наших іноземних колег, але ця допомога має бути розумною та справедливою. І дуже справедливим стало рішення Поважної ради, адже володарем Ордена Святого Пантелеймона та переможцем у номінації «Міжнародне співробітництво у галузі охорони здоров'я» став **Хубертус фон Фосс**. Щиро вітаючи усіх медичних працівників із цим святом, лауреат зауважив, що Україні вкрай потрібен міністр охорони здоров'я, причому саме такий партнер, на якого очікують і з яким Німеччина зможе якісно співпрацювати.

Наступною стала номінація «Служіння суспільству», претендент на нагороду в якій повинен володіти високими професійними та моральними якостями і мати видатні виключні особисті заслуги у сфері охорони суспільного здоров'я на громадських засадах, виконуючи волонтерську роботу чи роботу, пов'язану з духовним збагаченням. Служіння людині та суспільству — основна мета діяльності претендента. І саме у цій номінації сталася перша несподіванка, адже на нагороду номінувалося не 4, а 5 претендентів, тому що двоє з них отримали рівну кількість голосів. Активна учасниця трьох майданів, співачка та політик — саме такою її знає уся країна, але мало кому відомо, що як лікар вона зробила так само багато. У 1990-х роках її часто запрошували на ефіри як співачку, а редактори дуже просили її говорити лише про музику, але вона використовувала кожену можливість, аби донести свою тему. Коли нинішня народна депутатка України, голова Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я **Ольга Богомолець** навчалася у США, їй вразило, що смертність від меланому у них становила 0,5%, а в Україні — майже 100%. У 2009 р. у рамках створеного спеціального проекту її команда оглянула близько 200 людей, а до 2017 р. через нього пройшли 300 тис. українців, що дало змогу суттєво знизити смертність від меланому.

Діти називають її «Катя». Сьогодні у Будинку дитини Северодонецька під опікою Катерини Донцової 47 малюків. «Ми для них Каті, Маші, ми з усіма на «ти», і це їхній дім, де ми — лише гості», — каже наша героїня. Влітку 2014 р. ця історія облетіла всі канали. 26 липня того року бойовики підігнали під Будинок дитини, яким керувала пані К. Донцова, три автобуси і наказали їм збиратися, кажучи, що поїдуть у Крим. Згодом з'ясувалося — в Росію. Опинившись на митниці з малюками, вона почала дзвонити усім, кому тільки могла, зв'язалася з Уповноваженим з прав людини та Послом України в Росії, почалися переговори з бойовиками, тим часом усю ніч автобуси простояли між двома країнами. Тільки наступного дня їм було дозволено евакуювати малюків у Харків. Поки їй діти перебували у Харкові, К. Донцова переїхала до Северодонецька, і у старому санаторії, де 20 років не було ремонту, створила для них новий дім. Сьогодні вони знову разом, а у домі, яким опікується головний лікар Луганського обласного будинку дитини К. Донцова, — тепло і радісно.

Наступна номінантка вибрала служіння Богу, а Бог покликвав її служити людям, насамперед тим, хто опиняється наодинці зі старістю та хворобами. Одесити знають, що у жіночому монастирі не виганяють за ворота навіть котів, тому дехто не соромиться підкидати їх турботливим сестрам. Співчуттям і милосердям Свято-Архангело-Михайлівський жіночий монастир славився завжди. Різні люди, без паспортів і документів, самотні та залишені дітьми, з тяжкими, часто невиліковними хворобами, Інколи і не лише з Одеси — вони знаходять сюди дорогу з різних регіонів. Кожен з них доживає свою історію, непросту, вже драматичну, але у цьому спільному домі, де їм посміхаються, вони можуть забути про самотність, їх не турбують голод і не виснажує біль. І найголовніше, що їм тут дають, це — можливість залишатися людьми. І все це — завдяки настоятельці Свято-Архангело-Михайлівського жіночого монастиря міста Одеси, **Ігумені Серафимі (Шевчик)**.

У родині наступного номінанта усі були військовими, а він першим вибрав професію лікаря, але з самого початку знав — його цікавитиме екстремальна медицина. Понад 30 років він оперував на відкритому головному мозку, практично щодня підйом о п'ятій, о сьомій — вже в операційній, і це була його стихія. У часи, коли світ цікавиться штучним інтелектом, він переконаний — конкуренції людині не буде. У цьому він не раз пересвідчувався, коли висококласні спеціалісти Національної академії медичних наук України рятували людей на Майдані, а коли почалась війна на Сході нашої держави, академія створила власну госпітальну базу, в якій працюють кращі лікарі. Одного разу пацієнтом цього лікаря стала маленька дівчинка з вадюю мозку, в Україні її прооперувати не могли. Наш герой допоміг їй пройти операцію у Чехії за допомогою гамма-ножа. З тієї поїздки він привіз із собою мрію — купити гамма-ніж для України. Була розпочата унікальна акція зі збору коштів, було зібрано 5 млн гривень, що дозволило розпочати будівництво сучасного корпусу, першого у своєму роді на теренах Східної Європи. Через безкровну операцію на головному мозку та променевою терапією гамма-ножем пройшли вже 3 тис. українців, а він довів — людина може багато, а разом ми здатні на неможливе. І це все завдяки наступному номінанту, президенту Національної академії медичних наук України **В. Цимбалюку**.

Наступний номінант, на превеликий жаль, не зміг піднятися на сцену, тому що у лютому 2015 р. він піднявся над руїнами Донецького аеропорту, але навіки залишився прикладом справжнього служіння суспільству. Він взагалі здивував батьків, сказавши, що хоче стати медиком. А згодом закінчив Білоцерківський медичний коледж. Від мобілізації він міг легко відмовитися — у нього була вроджена вада серця, але він пішов не на комісію, а на війну. Він був у Донецькому аеропорту рекордні 34 дні. В умовах постійних обстрілів наш герой організував медичний пункт, сам витягував поранених хлопців із позицій, сам надавав їм допомогу. Бажаючих замінити його не знайшлося, та й сам він відмовився від ротації. За 34 дні фельдшер врятував життя 100 нашим «кіборгам», але сам так і не вирвався із лап смерті, і 20 січня 2015 р. загинув під завалами в новому терміналі. Він — військовий фельдшер, молодший сержант медичної служби Збройних Сил України, Герой України **Ігор Зінич**. Саме він, за словами Л. Кравчука, людина, яка своїм подвигом проклала собі дорогу до безсмертя, і саме він — переможець, і, на жаль, посмертно нагороджений Орденом Святого Пантелеймона.

Наступним етапом стала ще одна несподіванка, адже Поважною радою була запроваджена нова, шоста номінація — «Особливий вибір Поважної ради». І першим номінантом стала доктор медичних наук, професор Національного Інституту раку, онколог, яка підняла на новий рівень лікування лімфому та множинної мієломи в Україні, лікар, яка довела, що лімфома — не вирок вагності. Понад 30 її пацієнток з вагністю під час лікування і після нього народили дітей. Їм'я цієї жінки — **Ірина Крячок**. Другий номінант, який вже понад 50 років у медицині, це — **Олександр Зелінський**, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри акушерства та гінекології Одеського національного медичного університету. Автор численних винаходів, захищених патентами, а найголовніше, що понад трьома тисячам пар із безпліддям лікар подарував радість дитячого сміху. Отже, для вручення нагород були запрошені голова Поважної ради В. Князевич та почесна гостя, дружина третього Президента України **Катерина Ющенко**.

В. Князевич зазначив, що шоста номінація була придумана експромтом. І Поважна рада розраховувала на 50–100 поданих кандидатів, а виявилось — 7. Після розгляду залишилися двоє, тому згодом було прийнято рішення не визначити переможця в цій номінації та перенести розгляд цього питання на наступний рік, а наразі — нагородити прославою обох номінантів, надати їм право наступного року не проходити відбору обласних і регіональних комісій, а одразу потрапити на розгляд до Національної експертної комісії. До слова приєдналася К. Ющенко, зазначивши, що її батьки мріяли, щоб вона стала лікарем, адже в багатьох країнах світу це найпрестижніша і високооплачувана професія. Не ставши медиком, вона мала честь працювати з лікарями, і дякуючи їм за те, що вони є героями кожного дня, пані К. Ющенко висловила сподівання, що і до наших медиків буде таке ж саме ставлення і визнання, як і в усьому світі.

До завершального слова знову був запрошений голова Поважної ради В. Князевич. І знову не обійшлося без несподіванок, адже, окрім нагородження переможців, Поважна рада створює Фонд Святого Пантелеймона, який підтримуватиме всі інновації в науці та медицині. Також Поважна рада постановила провести наступне нагородження 9 серпня 2018 р., а місце, за словами спікера, буде оприлюднене пізніше. До речі, Alma Mater цього проекту стає Київський національний університет імені Т.Г. Шевченка, а ще однією з найприємніших несподіванок стала грошова винагорода лауреатам у розмірі 100 тис. грн. кожному, при цьому В. Князевич висловив сподівання, що вже за декілька років, якщо нагорода вийде на міжнародний рівень, ця сума буде у грошових одиницях США. Сподіваємося, так і буде. Наступного року.

*Олег Мартиниш,
фото Сергія Бека*